

Villa Minerva

Kroniek van een dagboekschrijver

Villa Minerva

Kroniek van een dagboekschrijver

Novelle

Bram Zoon

Eerste druk (2018)

Copyright © Bram Zoon (2017)

Omslagillustratie: © Jan Grotenbreg (2002)

Portretfoto: © Michiel Faro (2018)

Informatie: www.bramzoon.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de auteur. Voor overname kunt u zich wenden tot: mail@bramzoon.com

ISBN 9789402178869
www.bravenewbooks.nl

Toen ik schipbreuk leed, voer ik goed.
Arthur Schopenhauer (1788 - 1860)

Inhoudsopgave:

VERBORGEN AGENDA'S

1. Villa Minerva / 13
2. De nacht / 16
3. Heimerts bittere tranen / 18
4. Gemene rotstreek / 22
5. Blijmoedigheid zonder wensen / 26
6. Het diner / 29
7. Verborgene agenda's / 35

AFWEERPANTSER

8. Onvoorziene klaarheid van geest / 41
9. Verontrustende vragen / 44
10. Krenken / 48
11. Vernedering / 49
12. Mensen / 53
13. Versleten inzichten / 56
14. Een hachelijke kwestie / 58
15. Afweerpantser / 61
16. Alles is één / 63
17. Zuiverheid van geest / 66
18. Razernij van de haat / 69
19. Slaap van de krachten / 72
20. Een raadselachtig ding / 73
21. Tweestrijd / 79

VRIJE VAL

22. Nalatenschap / 81
23. Urlaub von Leben / 86
24. Afschuw en bewondering / 93
25. Een bijzonder telefoontje / 95

26. Giovanni Battista Pergolesi / 98
27. Niets rechtzetten / 101
28. Overgave / 102
29. De klokkenmaker / 104
30. De laatste kamer / 105
31. Een zeker weten / 108
32. Terugkeer naar Ithaka / 112

SLOT

33. Naderend einde / 116
34. Toedrachtonderzoek/ 119
35. Angsthaas / 122
36. Een welgemikte dreun/ 123
37. De lift / 126

Over Bram Zoon / 130

VERBORGEN AGENDA'S

1. Villa Minerva

Het is bijna donker als Heimert Trouwborst met een royale bocht de toegangsweg van het landhuis indraait. De hevige regenval van de laatste dagen heeft het parkachtige landschap ondergedompeld in een herfstachtige mistroostigheid. In de verte brandt licht. Stapvoets rijdt hij de oprijlaan op. Een vrouw staat hem op het bordes op te wachten. Als hij knippert met de grote lichten, zwaait ze uitbundig naar hem. Het is winter, 2015.

Trouwborst stapt uit, zij loopt kordaat op hem toe. Slechts enkele seconden, luttele meters maar, is er een afstand tussen hen, als in een vertraagde film, die naar het schijnt eeuwig duurt en hem even uit zijn evenwicht brengt, bijna doet wankelen. Dan dringt haar heldere stem tot hem door en wordt de vertrouwde van hun vriendschap weer in hem opgeroepen.

'Welkom Heimert, fijn dat je er weer bent. Ik heb me zorgen om je gemaakt.'

'Ik heb een flinke opdonder gekregen.' Hij wijst op de plastic tas gevuld met medicijnen die hij op de grond heeft gezet om Emma te begroeten. Emma glimlacht en knikt instemmend. Ze ziet in één oogopslag dat hij een zandkleurige broek met een blazer, een lichtblauw overhemd en instapschoenen draagt.

'Ik ben me dood geschrokken, dat mag je best wel weten.' Heimert aarzelt of hij zal reageren op wat Emma zegt, ze bedoelt het goed en dat is het belangrijkste.

'In de komende tijd kun je hier aansterken.' Hij verzwijgt dat hij op de heenweg met de versnelling zat te klungelen en zowat een ongeluk heeft veroorzaakt.

'Maar hoe gaat het met jou?'

'Prima, maar ik ben nog steeds snel vermoeid.' Dan vervolgt ze, alsof ze er liever niet verder op wil ingaan, met: 'De studeerkamer heb ik voor ons ingericht.'

'Ik heb alle bestanden bij me. De back-ups liggen veilig in de kluis. Werkbestanden kunnen we via het internet benaderen en raadplegen. Veel onheil kan ons niet treffen.'

In Heimerts koffer bevindt zich het meest recente manuscript van Timo's dagboeken. Zojuist heeft hij er in de nabijgelegen stad een tweetal kopieën van laten maken.

'Eerst gaan we wat eten en drinken. Je zult wel trek hebben,' zegt ze.

'Ja. Eindelijk weer in een vertrouwde omgeving slapen.' Als ze naar de woonkamer gaan zegt Emma: 'Je zal hier weer tot rust komen, daar ben ik van overtuigd.'

'Het is fijn dat we enige tijd kunnen optrekken, je steun komt op het juiste moment.' Heimert kijkt nog eens goed naar haar, het lijkt alsof ze kleiner, tengerder, brozer is geworden. Ze draagt donkerblauwe jeans, met een bijpassende polo en blauwwitte sneakers. Om haar heen het ragfijne, nauwelijks waarneembare eau de toilette *Pleasures*.

'Ik ga zo een lichte maaltijd voor je koken, die niet te zwaar op je maag ligt.'

'Je verwent me.'

'Gebakken dorade op een laagje puree, aangemaakt met wat prei.'

Ze lopen naar het raam dat uitzicht geeft op de druilerige bomentuin: 'Je mag één keer raden wat we er bij drinken?'

'*Sancerre Blanc*, dat kan niet anders, daar was Timo zo gek op. Heb je ze nog steeds?'

'Wel voor een heel bataljon.'

'Timo heeft je goed verzorgd achtergelaten.' Heimert ziet dat er tranen in haar ogen opwellen.

'Wil jij er straks één uit de kelder halen?'

Als Heimert even later de trap afgaat naar de wijnkelder, struikelt hij bijna over een stapel huis-aan-huisbladen. Hij pakt ze op en legt ze in de papierbak. Een van de kranten kopt *Huisarts ontmaskerd* maar de strekking van wat hij in het halfduister leest dringt niet tot hem door. Mompelend: 'ik ben in de tussentijd ook ontdaan van overbodige franje.' Woede komt plotseling in hem op als hij denkt aan wat hem zo onverwacht en onverdiend is overkomen. Het duizelt hem, hij staat stil en wrijft met de vingers van beide handen langs zijn slapen, dan sissend: 'huichelaar, schoft, verrader.' Knijpt vervolgens zonder erbij na te denken het licht aan en pakt drie flessen uit een van de klimaatkasten. Vlak voordat hij weer naar boven gaat en het licht weer uitdoet merkt Heimert dat de woede nagenoeg uit hem is weggevloeid.

Villa Minerva bevindt zich in een parkachtige omgeving, met in de directe nabijheid tientallen hoge kastanje- en beukenbomen. Een landhuis van eind achttiende eeuw met veertien kamers. Alles is grondig gerestaureerd; drie jaar is er onafgebroken aan verbouwd. Helemaal achter het huis tegen de rand van het bos, onttrokken aan ieder nieuwsgierig oog, bevinden zich een tennisbaan en een zwembad. Via de lange oprijlaan verlaat men de villa en komt men op een verharde provinciale weg. Naar het noorden zijn de grote wegen. In het zuiden is een middelgrote gemeente met een bijzondere gotische kerk, haar beide ranke torens kun je al van ver zien. Onder de villa bevinden zich: een souterrain, een ruime wijnkelder en een dubbele garage, via een tussendeur en een trap kom je in de gang. Overal zijn nog originele glas-in-loodramen, met uitzondering van de studeerkamer, daar is een groot raam geplaatst dat uitzicht biedt op het park. De kamers, de gangen en overlopen hebben zonder uitzondering nog het oorspronkelijke

ingelegde parket. De daken van de villa zijn bedekt met riet. Direct achter de villa bevinden zich, in laagbouw, de kantoren van het architectenbureau van Timo. Een brede glazen gang, met verchromde stijlen, verbindt het oude landhuis met deze hypermoderne werk- en ontvangstruimten. Bezoekers worden daar niet geacht zonder de nadrukkelijke toestemming van Timo Ketelaar te komen, iets waar na zijn overlijden geen verandering in is gekomen.

2. De nacht

Heimert en Emma zullen die nacht moeilijk in slaap komen. Allebei woelen ze onrustig in hun bed. Ze zijn bezorgd over wat de ander via de dagboeken, uit- en onuitgesproken, weet. Heeft Heimert weet van Emma's overspelige neigingen en van het feit dat ze jaloez is op diens relatie met Timo? Dat idee geeft haar al bij voorbaat schaamte en schuldgevoelens. Maar ook Heimert is gespannen, ondanks het feit dat hij het dagboek van binnen en van buiten kent. Wat weet Emma eigenlijk van hem, ze kan hem ongetwijfeld in verlegenheid brengen, maar waarmee? Ze maken zich, nu het moment nadert dat zij zich gezamenlijk over de gewetenserfenis van Timo gaan buigen, meer zorgen over zichzelf, over hun eigen bezwaarde geweten, en minder over elkaar. Hoe moeten ze reageren als er plotselinge zielenroerselen, grote en kleine geheimpjes naar voren komen? Is er dan wel een bliksemaf-leider? En als dit niet het geval is, welke effecten heeft dit dan op hun vriendschap en op hun werk aan het dagboek? Zijn ze robuust genoeg om recht te doen aan Timo's tekst? Kunnen ze de neiging weerstaan om het dan op een akkoordje te gooien? Kennelijk ontgaat het beiden dat ze elkaar onder die omstandigheden ook met zachtheid en compassie kunnen benaderen en steunen.

Heimert ijsbeert door zijn kamer, doet de gordijnen open en na enige tijd weer dicht. Het regent nog steeds, aan de zwiepende takken ziet hij dat de wind flink is toegenomen. Dan legt hij het manuscript op het bureau en besluit om het niet achter te houden. Die middag koesterde hij nog het dwaaze idee dat hij het voor zichzelf wilde houden, nu denkt hij daar anders over. Allebei moeten ze het immers kunnen inzien en gebruiken. Dat inzicht verschaft hem enige rust en vertrouwen in wat nog moet komen en wat hij niet in de hand heeft.

Emma neemt zich aanvankelijk voor om de volgende morgen eerst de werkwijze en onderlinge codes af te spreken. Naderhand begint ze zich meer en meer te realiseren dat het dagboek eigenlijk zo goed als klaar is en dat ze er weinig meer aan kan veranderen. Haar rol en bijdrage blijven beperkt tot die van kritisch en betrokken meezeer, meer zit er nu niet voor haar in. In de voorbije jaren heeft Timo mondjesmaat verteld over zijn dagboek, zij wil zichzelf nu niet groter maken dan ze is geweest. Toch kan ze niet verdoezelen dat ze zich ook buitengesloten heeft gevoeld en kampte met jaloerse gevoelens jegens Heimert. Kennelijk had Timo redenen om Heimert in vertrouwen te nemen en haar niet, ze moest het hier nu bij laten. Deze gedachten missen hun kalmerende werking niet. Op het moment dat Emma bovendien beseft dat ze op elkaar mogen vertrouwen, in plaats van gezichtsverlies te moeten ondergaan, valt ze in slaap.

Klaarblijkelijk ontgaat het Emma dat ze haar medewerking ook zou kunnen onthouden. Heimert heeft haar instemming nodig om te kunnen publiceren, hij heeft er geen belang bij om haar te passeren of een conflict te riskeren. Later zal Emma gaan vermoeden dat ze wel degelijk enige invloed heeft op het al dan niet publiceren. Ze zal – tot haar eigen verbazing – als het haar niet zinde voorwaarden verbinden aan haar goedkeuring.

Heimert is ontmoedigd, hij werpt een blik op de plastic tas met medicijnen, die hij op de kleine tafel heeft gezet, vlak naast zijn bed. Hij piekert over zijn opvolging, de noodzaak is door de laatste ontwikkelingen alleen maar groter geworden. Ooit vertelde hij Timo over deze kwestie: "Ik heb hier een aantal ervaringen met kandidaat-notarissen opgedaan, waar ik een nare smaak in mijn mond aan heb overgehouden. Eigenwijze en eigengereide lieden die niet aan te sturen vielen, het is hier geen psychologische praktijk waarin mensen worden begeleid. Ik zal me op termijn moeten beraden, steeds ketst het op de goodwill af, die is bij een eventuele overname hoog."

Alsof hij de sombere gedachten van zich af wil schudden draait Heimert zich met een ruk om en gaat op zijn rug liggen. Sinds hij ervan doordrongen is dat zijn boezemvriend er niet meer is heeft hij een zeurderig gevoel in zijn maag en buik. Het innige afscheid heeft deze heimwee-achtige pijn eerder versterkt dan verzacht. Heimert moet het nu alleen zien te klaren, hij vermoedt dat Emma met soortgelijke bedrukte gevoelens rondloopt.

3. Heimerts bittere tranen

Trouwborst kijkt om zich heen en ziet dat de kerkzaal, op een handjevol gelovigen na, leeg is. Hij zit op de eerste rij, vlakbij de baar, in het middenschip van de laatgotische kerk. Om de rouwdienst te doen slagen heeft pastoor Nico van Wijngaarden niet alleen de beste organist maar ook het complete koor, inclusief voorzangers, opgetrommeld. De geestelijke heeft zelfs voor een op fraai papier afgedrukt *Woord van Dienst* gezorgd.

Hij vraagt zich af hoe lang het geleden is dat hij in een kerk voor een dienst is geweest. Dan realiseert hij zich dat dit pre-

cies tweeëndertig jaar geleden is, toen zijn moeder, net zoals Timo nu, dicht bij hetzelfde altaar lag opgebaard.

Heimert gaat in zijn gedachten terug naar de gesprekken met Timo. Door een kwaadaardig en agressief groeiend gezwel in zijn linkerlong was hij niet meer in staat om zelf nog aan de dagboeken te werken.

Beide mannen kennen elkaar van het seminarie en hebben tijdens hun studie dezelfde studentenvereniging bezocht. Vlak voordat Timo stierf hebben ze *Kroniek van een dagboekschrijver* nog doorgenomen en gecorrigeerd.

Trouwborst is doodop, de inspanningen van de voorbije weken beginnen hun tol te eisen nu, naar het schijnt, dit laatste levenswerk van Timo gereed is. Zijn altijd aanwezige kalmte en nuchterheid hebben plaats gemaakt voor een onrustige en gespannen toestand. Een stekende pijn drukt op zijn borststreek. Alles wat er in de afgelopen weken is gepasseerd trekt op deze rouwdag door hem heen.

Hij mijmert over de preek. Wat zegt de pastoor eigenlijk? Het is zorgvuldig gekozen en goed gedoseerd. Met enig voorstellingsvermogen kan men zich er gemakkelijk in herkennen.

'Wij hebben Jezus als leidsman gekozen. Hij heeft ons door zijn lijden bevrijd. Wij houden onze ogen daarom op Hem gericht en hopen de genezing van onze wonden te vinden. Als het gif van de afgunst en de nijd zich in ons verspreidt, laten we dan naar dit belangrijke teken opkijken, het zal ons bevrijden. Indien de begeerte, die schorpioen, ons bijt, laten we dan aanroepen en ze zal ons genezen. Wanneer de beten van de gedachten hierbeneden ons verscheuren, bidden we opnieuw en we zullen leven. Hijzelf zei tegen ons: "Ik heb jullie door mijn dood de macht gegeven om de slangen en schorpioenen te vertrappen, zodat zij jullie niet langer kunnen schaden".'

Na wat er in de afgelopen tijd is gepasseerd heeft hij moeite met deze bijzondere oproep tot gewetensonderzoek. Hoezeer

en vaak is deze pastoor immers niet tekort geschoten en liet hij het afweten? Als hij naar zichzelf kijkt ziet hij messcherp zijn tekortkomingen, hij betwijfelt of dit ook voor Nico geldt; die heeft toen het eropaan kwam Timo laten vallen.

Wanneer de sopraan *Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit* inzet kan hij al na enige noten zijn emoties met moeite de baas blijven. Hij verstaat niets meer van wat de geestelijke zegt, vlak voordat deze *Het Heilig Sacrament van het Altaar* aan de gelovigen uitrekt. In de verte hoort hij de voorganger nog zeggen: 'Timo Ketelaar was iemand die Hem zuiver, zonder een spoor van onverschilligheid tegemoet trad. Dat wij allen bewogen worden door Zijn brandende liefde, net zo als Timo.' De wierook prikkelt zijn luchtwegen dusdanig dat hij een zacht kuchen niet kan onderdrukken. In de spaarzaam verlichte kerk kan het niet opvallen dat Heimert geraakt is. Niet zozeer aangedaan door de zalvende woorden, maar meer door de noten en de tonen van de beroemde rouwcantate. Later, tijdens het afscheid, als hij langs de baar loopt en uit de luidsprekers zachtjes de derde sonate uit de *Zeven Laatste Woorden* van Joseph Haydn klinkt, vecht hij kuchend tegen zijn tranen.

Trouwborst staat niet bekend als iemand die met zijn emoties te koop loopt, eerder is hij flegmatisch en niet gemakkelijk uit zijn evenwicht te brengen. Nu, in deze rouwdienst en -middag is dit anders hij kan zich nauwelijks meer goed houden.

Later zijn ze er allemaal: de bureaudirectie, medewerkers, opdrachtgevers, vrienden en familie. De rouwzaal van het crematorium zit stampvol, iedereen met zijn eigen gedachten en gevoelens. Heimert zit met Emma prominent op de eerste rij.

Timo en Heimert hebben de muziek voor de crematieplechtigheid uitgekozen; een zestal fragmenten uit verschillende opera's van Händel. Als het duet van bariton en mezzosopraan uit de luidsprekers opklinkt verliest Heimert zichzelf, er breekt iets in hem. De sluizen van zijn verdriet openen zich onafwendbaar. Bittere tranen huilt hij. Het droevige afscheid van zijn vriend, het gewetensonderzoek en de vermoeidheid houden hem opnieuw en minutenlang in de greep. Niets hoort en ziet hij meer. Timo had hem nog gewaarschuwd met die speciale muziekkeuze, maar nu is hij in zijn eigen hoogmoedige zwaard gevallen. Iedereen praat na afloop van de plechtigheid over zijn uitbarsting, over zijn verdriet, achter zijn rug. Niemand stapt op hem af om hem eens te vragen of het een beetje met hem gaat. Komt het omdat men bang is voor zijn eigen emoties, of speelt er iets anders? Emma komt naar hem toe, klopt hem zachtjes op zijn arm en blijft bij hem staan. In de constematie blijft zijn afscheidstoespraak *Blijmoedigheid zonder wensen* onaangeroerd in de binnenzak van zijn kostuum.

Het is Nico niet ontgaan dat er iets met Heimert is gebeurd. Hij denkt: die jongen toont zijn emoties en laat zien wat Timo voor hem heeft betekend. 'Vanavond treffen we elkaar en zullen we van gedachten wisselen', zegt hij tegen zichzelf.

Nico van Wijngaarden is al geruime tijd de pastoor van de familie. Hij heeft Timo goed gekend, twee keer per week kwam deze in de kerk: op woensdagochtend en op zaterdag steeds aan het einde van de dag. Jarenlang was hij voorzitter van het kerkbestuur. Ze konden het goed met elkaar vinden, nooit deed Nico tevergeefs een beroep op hem.

Het is aan Heimerts aandacht ontsnapt dat Kees Donker – goed verscholen – in de zuidelijke arm van het transept zit. Even nadat de rouwdienst is begonnen, is hij naar binnen geslopen en vlak voor *de zegen* heeft hij ongemerkt de kerk

alweer verlaten. Aan Nico's aandacht is het niet ontglipt, die ziet en hoort doorgaans alles. Gedrieën: Ketelaar, Donker en Van Wijngaarden waren ze – tot voor kort – lid van de plaatselijke servicedclub.

Over Bram Zoon

Bram Zoon schrijft verhalen, novelles en essays over uiteenlopende filosofische onderwerpen. Zoon komt uit een gezin van zeven jongens en een meisje. Hij studeerde bedrijfs- en organisatiekunde in Rotterdam (EUR) en Utrecht (Master of Management Change). December 2010 debuteerde Zoon met *Gloed van Liefde*, een egodocument. Daarna volgden (in 2012): *Egbert Reitsma: architect en kunstschilder* en *Hemelsplein*, een novelle over Jacob Walbeeks zoektocht naar waarheid. Mei 2014 verscheen *De rots van Calpe*, december van dat jaar verscheen een tweede druk. Juni 2015 kwam *De illusie van de zelfbepaling* uit, een bundeling van essays die hij in de afgelopen jaren schreef; prof. dr. Frans Jacobs schreef het voorwoord.